

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De Nomine Rhetorum. Capvt VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

χρηματιστην, sed & ipsum Peridem volunt, v-
pote ingenio satis elegantem in Amadro, Pa-
tris iussu Graecis artibus, & eloquentiae dis-
ciplinis institutum, disertum imprimis supra
gentis suae ingenium euasisse, atque in homi-
nem Veneris, Ceston, ceteraque id genus (si A-
thæneo credimus) scripsisse, vnde postea de iu-
dicio Deorum, & Veneris victoria, manauit tu-
mor. Pithæum quoque ipsum matrem The-
sci animum Træzeniorum regem, non modo
ius, vt eius dignitatem decebat, constanter
dixisse, sed & artem dicendi docuisse, & li-
brum Rhetoricum posteris reliquisse refert
Pausanias in Corinthiacis, ex quo, & eius mo-
numentum, cenebatur, Tribunal ex albo mar-
more, tribus sellis iudicialijs insigne, cui pro-
ximum adhaerebat templum Musarum, vt
iuris, & humaniorum artium singulare o-
stenderet cōmercium *ὁπιδὲν ἦ τὸ ναοῦ πι-
θῆως μνημῆα ἐστὶ τρεῖς ὁπὶ αὐτῶν δρόνοι κἀν-
ταυ λίδου λευκοῦ οὐ πρόβη ἢ ἱερῶν Μουσῶν ἐστὶ,
addit ἐν ταῦτα πιθῆα διδάξαι λόγων τῆχ-
νῶν φυσί καὶ τῆς εἰελίον πιθῆας δὴ σύ-
γραμμα ὑπ' ἀνδρὸς ἐκδοθέν ἐπιγραφῆς, καὶ ἀ-
σχολῆς ἱππελεῶν ἀμύλου.* Hæc ille, ex quibus colligi-
gas ante Herculis tempora iam sparfos de Rhetorica libros extitisse.

Pithæus
Rex idem
& Rhetor.
Paus. in
Corinth. p.
73.

Pithæo-
gregium
monumen-
tum.
Tribunal
Iudicis an-
tiquum in
pulo Musarū,
hoc est,
Schola Rho-
reticæ.

Cic. in Bru-
10.

Sed quia hæc artis elementa, vt credibile
est, erant crassiora, vix inter ipsius Rhetoricæ
cunabula numerantur. Quamobrem Cicero
in Bruto eloquentiæ ortum facit ab Athenarum
adolescentia. Eloquentia, inquit, non
apud quosuis Græcorum cœpit, sed apud A-
thenienses non nascentibus, sed iam adultis
Athenis: Ante Periclem, & Thucididem li-
tera nulla est, quæ quidem ornatum aliquem
habeat, & oratoris esse videatur; Periclem
Xantippi filium Anaxagoras Philosophus eru-
dit, cuius suauitate hilaratæ sunt Athenæ,
eius vberitatem, & copiam admiratæ, eiusdem
dicendi vim, terroremque timuerunt.

Hæc igitur ætas prima oratorem prope per-
fectum tulit. His ducibus eloquentia excoli
cœpit, & magistri dicendi multi subito exti-
terunt.

Gorgias Leontinus, Trasymachus Calci-
donius, Protagoras Abderites, Prodicus Cli-
us, Hittias, Eleus, Isocrates tamē omnes vicit,
& Lysias, quem iam propè audeas oratorem
perfectum dicere: Nam planè quidem perfe-
ctum, & cui nihil admodum desit Demosthe-

nem facillè dixeris, huic Hyperides proximus,
& Aeschines fuit, & Lycurgus, & Dinarchus,
& cuius nulla scripta extant Demades. Hæc
enim ætas effudit hanc copiam: & succus, &
sanguis incorruptis vsque ad hanc ætatem ora-
torum fuit, in qua naturalis esset non fucatus
nitor. Hæc Cicero, quæ si cum Pausaniæ, &
Athenæi testimonijs comparat, facillè colligat
cum non ipsius eloquentiæ primordia, sed ex-
positionem, perfectionemq; assignare. Verum
cum de rerum initijs sermo est, ab ipsis cunis
sunt repetenda, nec considerandum, an tunc
ornatum habuerint. Nihil enim positum est, &
natum, sed rudioribus principijs omnia natu-
ra ipsa rerum opifex pertexit.

De Nomine Rhetorum.

CAPVT VI.

PRIMUM Rhetores dicti sunt omnes, qui qua-
licunque demum dicendi facultate polle-
bant: quo sensu Phœnicem ab Homero Rhetorem nominatum cōstat; & ῥητορικὴ, ipsa est
ars dicendi, ac eloquentia nuncupata, ἀπὸ ἑ-
ῖπρην, quod est dicere, aut *ἔξωθεν λέγειν*, fusa Magnam
oratione loqui, quod annotat magnum *εὐ-ετυμολ.*
mologicum, vel etiam ἀπὸ τῆς ῥήτρας (ita legē in voce
Dores appellant) quod Rhetores olim leges ῥήτρας, ἔβ-
proponerent, & cōderent: verum quod contra
ῥητρας.
cōta videretur ad forenses orationes Rhetoricæ
nomenclatura, vt testatur Suidas, qui ῥητορικὴν Suid.
vocat γραφικὴν ἀνὰ γωνίζοντο ῥήτρας, Serpius in voce
eloquentes in genere *δεινοῦς ἐν λόγοις*, & *εὐ-ετυμολ.*
quentiā ipsam *λόγους* potius, quam ῥητορικὴν
Gregor.
magni authores nuncupant, ita Diuus Gre-
gorius, *λόγων ἰσθῆτας*, dixit labores in elo-
quentiæ studiis positos, & Iulianus ad Liba-
Iulianus ad
nium Sophistam *λόγους, εὐρεῖν καὶ σύνεσθαι*, con-
iungit, eloquentiam significans prudentiæ sa-
Liban.
pe conditam. Hæc prima Rhetoris appellatio.

Mox, cum disertis illi, & facundi homines
Athenis maximè, quæ vix eloquentiæ fuit do-
miciuum, omnia regeant, & pro arbitrio
concionum fluctus moderantur, bella confi-
cerent, exercitus, naues, commearus, vesti-
galia, leges denique, & iura omnia admi-
strant: speciosissimum fuit nomen Rhetor-
rum. Nam ῥήτορες, vt testatur Suidas, iidem e-
rant, ac ὁ ἄμα συμβῆλυουσιν, & δημαγωγοί.
Suid.
in voce
ῥήτρας.
Suid.

Principes Consiliiarii, duces populi. Is erat Rhetorici nominis splendor, hæc potestas, cum ceteri literati, & Philosophi, inter scholæ parietes delitescerent. Itaque cum illi honore, & opibus florent, nobilissimi quique iuvenes dicendi studii ardentissime capescebant, quod ad Republicæ gubernacula moderanda, hanc sibi ansam potentissimam esse cernerent. Inde nati sunt Rhetores, umbratilis scilicet eloquentiæ doctores, qui cum ipsi à foro, & negotijs civilibus abstinerent, ceteros tamen ad id exercitationis genus instituendo, eam inter scholæ priuatos parietes gloriam plerique auerunt, quam in hac forensi luce, & concionu honoribus rari postea sunt consecuti, tum q̄ de Isocrate, & Demetrio Phalereo testatū accepimus. Qui inter eoru ceterū ceperunt artificiosæ orationis, sermonumq; illecebras quasdam, & veluti sirenulas, (vt Græci vocant) affectare (quarum famosissimus architectus fuit Gorgias Leontinus) illi ῥήτορες σοφιστῶν sunt nominati, vnde Lucianus dixit in Macrobijs, Gorgiam Rhetorem fuisse, ex ijs quos sophistas appellant ῥήτορων ὀργίας διτνας σοφιστῶν γὰρ ἐστι. Qui quidem in iro apud sobrias adhuc aures malè audiebant, propter hæc noua delectationis aucupia. Itaque Plato in Simposio Τόττα φαρμακία, ἡ σοφιστῶν confundit.

3. Doctores eloquentia & Sophista.

Lucianus in Macrob.

Plato in Symposio. Sophistas enim veneficis confundit.

Postea verò, cum sub Imperatoribus illi popularium concionum torrentes exaruisent, & omnes omnium ad aurium delicias sermones essent conuersi, magno in honore Sophistæ, hoc est, illecebrosæ illius eloquentiæ doctores fuerunt. Hinc illa Herodum Atticorum, Proæresiorum, Aristidum, Philostratum, Libaniorum, infinitorum denique natio pullulauit, quos fecundo lasciuientis eloquentiæ partu hæc tempora effuderunt. Plerique autem ita scholasticæ illius regni amantes extiterunt, vt præ docendi munere prouincias, & principatus recusarint, inter quos fuit Libanius, qui locum Prætorij præfecturæ à Iuliano oblatum præ vehementi otij literarij dulcedine respuit. Audiebantur enim & præmijs decorabantur ab Imperatoribus, qui malebant homines ingeniosos inter hos eloquentiæ ludos alere, quam obstructam ad publicas conciones, & populares fluctus viam aperire.

Luc. 44. 24.

Extincta igitur libertate, illi, qui prius erant ciuitatis principes magni nominis Rhetores, aut causarum illustrium disceptatores, in ca-

sularum litigiosos actores degenerarunt, & ea est acceptio ῥήτορες apud D. Iucā cum productum memorat Tertullum ῥήτορα, qui aduersus diuum Paulum coram Felice præside causam ageret (is quippe causidicus erat.) In hac apparet actione quam ieiuna sit, & macilenta humana eloquentia, cum diuina comparata, & quo spiritus fulmine Rhetoris illius machinationes Paulus θεοφύρας demolitur.

Rhetores Causidici.

Ad summum, vt omnia paulatim deflestant in pennis, illa Doctorum eloquentiæ gloria, quæ prius florentissima extiterat, in viles Rhetorculos defluxit, qui se Rhetores Latinos appellabāt, quales illi fuerunt, quos decreto Senatus constat esse damnatos, homines inepte fallaces, vt qui frigidam quasdam Græcularum rabularum versutias, & stolidam facundiam iuuentutem docerent. Itaque Fannio Strabone, & M. Valerio Messala Consulibus, M. Pompeius Prætor Senatū consuluit. Quod verba facta sunt de Philosophis, & Rhetoribus S. C. de ea re ita censuerunt, vt M. Pomponius Prætor animaduerneret, curaretque, vti ei de Repu. fideque sua videretur, vti Romæ ne essent. De iisdem interiecto tempore Cn. Domitius A. Eobarbus, & Licinius Crassus Censores ita censuerunt. Renunciatum nobis est, esse homines, qui nouum genus disciplinæ instituerunt, ad quos iuuentus in ludos conueniat, eos sibi nomen imposuisse, Latinos Rhetores. ibi homines adolescentulos totos dies desidere, Maiores nostri, quæ liberos suos discere, & quos in ludos itare vellent, instituerunt. Hæc noua, quæ præter consuetudinem, ac mores maiorum sunt, neque placent, neque recta videntur. Quapropter, & ijs, qui eos ludos habent, & ijs qui eò venire consueverunt, visum est faciendum, vt ostenderemus nostram sententiam, nobis non placere.

Pseudorhetores damnati.

Sueto in lib. de claris Orat.

Hæc in pseudorhetores, qui pro vera eloquentia Dialecticorum argutias, fallaciasque venditabant. Rhetoris tamen appellatio, ex eo tantum fuliginis contraxit, vt Latini se Oratores, & Patronos, non Rhetores appellari voluerint. Addo in honorem nominis, in Ecclesiastica Græca dictos quoque fuisse Rhetores sacrorum literarum interpretes, quod illu-

Rhetores dicti scripturam interpretati.

strat Codinus de officijs ὁ ῥήτορας ἡς τὰ ἐπιλυτικὰ τὰς γραφῶν.

DE